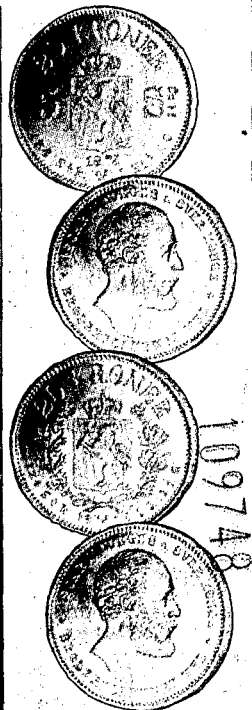

UNNSLAPP TYSKERNE: Gulltransport-ansvarlig Fredrik Haslund (f.h.) og Nordahl Grieg (bak ham) speider etter tyske fly fra M/K «Stølvåg», som førte en del av gullet til Tromsø. Gullmyntene som unnslopp tyskerne i 1940 (lengst til høyre) skal nå selges.

Foto: NTB/HILDE HOLTHE-BERG

Gylden norsk krigshistorie er til salgs

Det siste kjente partiet med gullmynter som unnslopp tyskernes klør i 1940, er tilbake i Norge. Nå skal myntene selges.

PER KRISTIAN BJØRKENG

56 år etter at nordmenn med nød og neppe klarte å berge Norges Banks gullbeholdning unna tyske invasjonstropper, er rundt tusen 20-kroninger i gull tilbake i Norge.

Myntene, som er preget midt på 1870-tallet, skal nå selges enkeltvis. Alle som ønsker det, kan nå sikre seg en liten bit dramatisk krigshistorie for 3000-4000 kroner. I ren gullvekt er myntene verd rundt 650 kroner.

Myntene er også noen av Norges første kronemynter. Da myntene ble preget i 1875, ble verdien «5 SP» (spesiedaler) trykket på i tillegg til «20 kroner», fordi tilliten til den nye fellesnordiske myntenheten ikke var helt på topp. Siden lå myntene i Norges Banks hvelv i Oslo som en del av den norske gullreserven.

Evakueringsplan

Den dramatiske transporten av Norges Banks gull nordover under det tyske felttoget var med på å gi myntene en helt spesiell verdi som symbol på norsk selvstendighet un-

FORUTSEENDE: Sjefdirektør Nicolai Rygg i Norges Bank planla evakueringen.

der krigen. Da tyske fartøyer 8. april ble oppdaget på vei mot Norge, hadde sjefdirektør Nicolai Rygg i Norges Bank allerede lagt en evakueringsplan for gullet.

Gulltransporten

Tidlig 9. april kjører 26 biler med tilsammen 50 tonn gull ut av Oslo og frem til Lillehammer. 10 dager senere blir gullet i all hemmelighet lastet over i togvogner for transport til Nordvestlandet, mens tyske styrker rykker innover i landet.

Planen er å evakuere gullet sjøveien fra Åndalsnes. Togtransporten voktes av 30 norske soldater, blant dem dikteren Nordahl Grieg. Men da trans-

BOMBET: Mens Molde ble bombet sønder og sammen, slapp gullskatten unna uten en ripe i kjelleren til Oscar Hanssens konfeksjonsfabrikk. Foto: NTB

porten kommer til Åndalsnes, bomber tyskerne byen. Vognene må sendes tilbake til Romsdalshornstasjon. 21. april bombes gulltransporten av tyske fly ved Dombås. Flere blir drept, men toget og lasten er uskadet.

Gullet deles

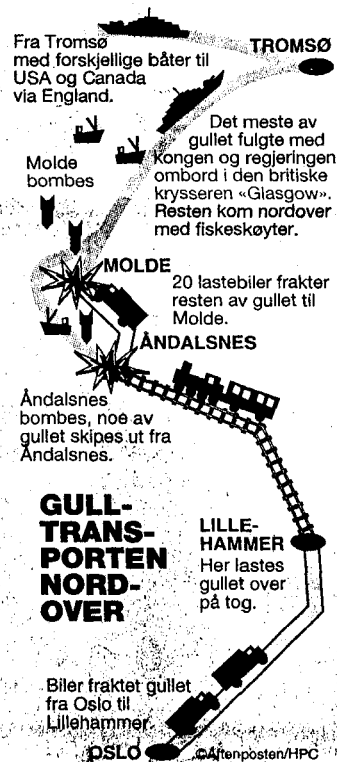
23. april deles gull-lasten opp i mindre partier. Deler plasseres på en engelsk krysser på vei til Storbritannia. Resten lagres i kjelleren i Oscar Hanssens konfeksjonsfabrikk i Molde. 28. april bombes Molde sønder og sammen, men gullskatten slipper fra det uten en ripe - nok en gang.

Dagen etter lastes en del av skatten om bord i den britiske krysseren «Glas-

gow». Om bord er også konge og regjering. Krysseren angripes av tyske fly, men unnslipper til England etter å ha ilandsatt kongen og regjeringen i Tromsø.

Resten av partiet fraktes til Nord-Norge med lokalbåten «Driva». Om bord er Oslos daværende ordfører, Einar Gerhardsen. Båten angripes flere ganger av fly, og må settes på grunn. Gullet lastes over i små fiskeskøyter, som seiler videre nordover.

9. mai når gullskøytene Tromsø etter enda mer dramatisk. Der blir de lastet over i et engelsk skip. Skipet blir utsatt for fire bombeangrep før det når Storbritannia. Men da er endelig hele gullskatten berget, og i juni/juli samme

år sendes gullet med forskjellige skip til USA og Canada.

Siden krigen har gullet ligget i hvelv i USA og Canada. Der ligger fortsatt gullbarrene, den største delen av reserven. I 1989 ble endel av myntene frigitt for salg og lagt ut for auksjon i London. Kjøpere var investorer fra hele verden - også norske. Enkeltmynter har derfor vært i sirkulasjon blant norske mynthandlere de siste årene.

Vi har fått tak i det siste kjente partiet fra denne auksjonen. Resten er spredt rundt omkring. Nå får norske samlere en unik mulighet til å eie en bit av historien, sier Trond Daa-zenko i Samlerhuset A/S.